

T.C. SEYHAN KAYMAKLIĞI

SEYHAN

enleri
ilkleri

ile Tarihın Sahidi

T.C. SEYHAN KAYMAKAMLIĞI

Bu yayın Seyhan Kaymakamlığı Proje ve Koordinasyon Bürosu gözetim ve yönetiminde hazırlanmıştır.

HAZIRLAYANLAR

Cihan ALKAN

Emin SOYLU

Hüseyin BAKAY

GÖRSEL TASARIM

Cengiz UREY

Seyhan Kaymakamlığı
Türkocağı Mah. Debboy Cad. Eski Vilayet Binası
Seyhan / ADANA
TEL: 0 322 359 16 83
www.seyhan.gov.tr

2023

Tüm Hakları Saklıdır

ÖN SÖZ

Türkiye'nin yedinci, Adana'nın ise en büyük ilçesi olan Seyhan; kültürel yapısı, bereketli toprakları, bünyesinde barındırdığı tarihi eserler ve M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan geçmişiyle Adana için özel bir önem arz etmektedir. Seyhan, Adana'nın ilk yerleşim yeri olmakla beraber şehrin yönetim, ticaret ve kültür merkezi durumundadır. Tarihi Tepebağ Bölgesi, Büyük Saat, Ulu Camii, Ramazaoğlu Konağı, Taşköprü ve Sabancı Merkez Camii gibi önemli yapıları bünyesinde barındırmakla birlikte, Portakal Çiçeği Karnavalı, Tiyatro Festivali, Lezzet Festivali ve Film Festivali gibi uluslararası etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır.

Geçmiş Neolitik Devirlere kadar dayanan ve bir çok medeniyete ev sahipliği yaparak günümüze kadar gelen, köklü bir medeniyet, kadim bir kültüre sahip olan Seyhan ilçesi, birçok maddi ve manevi değeri bünyesinde barındırmaktadır. Öyle ki bir toplumun yaşam biçiminde mevcut olan maddi ve manevi unsurlar, o kültürün yansımalarıdır. Kültür varlıkları, bir toplumun geçmişinin somut belgeleridir. Bu nedenle maddi kültür unsurlarının devamlılığının sağlanması, bu unsurları oluşturan manevi değerlerin korunması, geçmiş nesillerin var ettiği değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasıyla birlikte bu ruhun yeni yetişen nesle aktarılması bizler için zorunluluk arz etmektedir.

Bilginin bu kadar yoğun olarak paylaşıldığı günümüzde, doğru bilgiye ulaşmak ve bunu sunmak ihtiyacı tarafımızca önemli olduğu kadar, Seyhan gibi birçok açıdan zengin bir ilçenin, sade ve etkin anlatımının Seyhan'a adım atan ve merak eden herkes için de önemli olduğu kanaatindeyiz.

En'ler ve İlk'ler çalışması; böylesi güçlü bir mirasa ev sahipliği yapan Seyhan'ın maddi ve manevi değerlerini bir araya getirip, binlerce yılın birikimini gelecek nesillere aktarmak, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurarak Seyhan'ın keşfedilmesinin kolaylaştırılması ayrıca öğrenilmesinde bir yol haritası oluşturarak ilçemiz adına önemli olan unsurları belirtmek amacıyla yapılmıştır.

“Tarih, geçen zamanların şahididir, onun gerçeklerini aydınlatır, anıları meydana çıkarır, günlük yaşamımıza yol gösterir ve eski zamanlardan bilinmeyen olayları anlatır. (M. T. Cicero)” Yapılan bu çalışma ile önceki zamanlardaki insanların tecrübelerine, geride bıraktıkları hatıralara dayanarak tarih öncesinden günümüze ilçemizde bulunan bütün değerleri vatandaşlarımızın bilgisine sunmaktan mutluluk duymaktayız.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Mustafa YAVUZ
Kaymakam

TEŞEKKÜR

Çalışmanın hazırlık aőaması olarak öncelikle üç gönüllü eğitimcinin içinde olduğu bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Komisyon tarafından dönem çalışması için gerekli őartlar ve ilkeler belirlenmiőt, çalışma baőlatılmıőtir. Çalışma boyunca kaynak taraması için resmi kurum ve kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçilerek gerekli olan bilgi alışveriőt tam zamanlı ve eksiksiz olarak gerçekleştirilmiőtir. Bu vesileyle çalışmanın yürütülmesine koordinatörlük yapan Seyhan Kaymakamlığı Proje ve Koordinasyon Bürosu ekibine, yazı komisyonunda yer alan Sosyal Bilgiler Öğretmeni Cihan ALKAN'a, Tarih Öğretmeni Emin SOYLU'ya, Tarih Öğretmeni Hüseyin BAKAY'a; katkılarından dolayı Cezmi YURTSEVER'e, Adana arőtivini bizimle paylaşan, desteklerini esirgemeyen Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Kütüphane Daire Başkanı Ahmet KARATAŞ'a ve kitabın tasarımını hazırlayan Biliőtım Teknolojileri Öğretmeni Cengiz UREY'e verdikleri katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Mustafa YAVUZ
Kaymakam

SUNUŞ

Türk tarihinde yüzyıllara dayanan geçmişiyle, köklü ve kadim medeniyetlere ev sahipliği yapan ilçemizin, tarihi değerlerinin farkına varıp önemini ortaya koymak, değerlerini tanıtmak bu çalışmamızın asıl amacını oluşturmaktadır.

Seyhan'ın sokaklarını, tarihi camilerini, eski hamamlarını, binalarını, parklarını, köprülerini, kısacası geçmişini öğrenmeye çalışmak ve bunlar üzerinde düşünmek bizi hiç beklemediğimiz bir define avına sürükledi. Kadim zamanlardan beri apaçık ortada olan, yanından önemini bilmeden geçtiğimiz bu değerli varlıkların içerisinde tozlu sırlar barındırdığını gördük. Böylece yaptığımız çalışmada bir keşif diğerini izledi, onu da bir diğeri.

Seyhan ilçemizin en değerli simgesi olan Seyhan Nehri'ni pırlanta bir kolye gibi saran Taş Köprü... 2000 yıllık bu köprünün halen kullanılan dünyanın en eski köprüsü olduğunu öğrenmenin hazzını yaşadık. Türkiye ve Ortadoğu'nun en büyük camilerinden biri olan Sabancı Merkez Cami, Türkiye'nin en büyük parklarından biri olan Merkez Parkı, şehre Türk-İslam mührünün vurulmasını sağlayan Ramazanoğlu Beyliği'nden kalma abidevi şaheserler; Ulu Cami, Ulu Cami Medresesi, Ramazanoğlu Konağı gibi pek çok eser. Göz alıcı ihtişamı ile tarihi Tren Gar Binası... Türkiye'de zamanının en uzun saat kulesi olan Büyük Saat Kulesi. Tarihi Tepebağ Evleri... Milli Mensucat'ta halen yeni bölümleri açılmaya devam eden Arkeoloji Müze Kompleksi ve sayamayacağımız niceleri...

Bu çalışmamızın önderliğini yapan, eserin hazırlanmasında bizlerden desteklerini esirgemeyen, Seyhan'ın gözlerden ve gönüllerden uzak tarihi dokusunun ortaya çıkarılmasında bizlere esin kaynağı ve rehberimiz olan ve Atatürk Evi ve Bosnalı Salih Efendi Konağı, Büyük Saat, Taşköprü, Yağ Camii, Ali Münif Yeğenağa Caddesi, Ramazanoğlu Konağı, Ulu Cami çevresinin kültür turizmi açısından önemini ve Seyhan'ın ruhunun burası olduğunu vurgulaması ile bize yol gösteren, Seyhan Kaymakamı Sayın Mustafa YAVUZ Beyefendi'ye katkılarından dolayı teşekkürlerimizi arz ederiz.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
Teşekkür	5
Sunuş	6
İçindekiler	7
A-Tarih	8
B-Mimari	14
Sivil Mimari	14
Cami ve Külliyyeler	21
Hamamlar	27
Köprüler	29
C-Kentleşme	30
D-Eğitim	33
E-Ekonomi	36
F-Sağlık	40
G-Spor	41
H-Kültür ve Sanat	43
I-Girişimcilik	46
İ-Basın ve Yayın	47
J-Müzeler	48
K-Bilinen Adanalılar	50
L-Güncel ve Diğer Yönleriyle Seyhan	51
Kaynakça	54

A-TARİH

1-Seyhan ilçesinde yer alan Tepebağ Höyüğü; sırasıyla Geç Tunç Çağı, Demir Çağı, Helenistik, Roma, Bizans, Orta Çağ ve Osmanlı olmak üzere günümüzden yaklaşık 3 bin 500 yıl öncesine kadar kesintisiz yerleşim alanını barındırması bakımından, her dönemin sosyokültürel ve sosyoekonomik yaşamına ışık tutan bir özellik göstermektedir.¹

2- Seyhan'daki arkeolojik çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan ve Neolitik Çağ'da inşa edildiği tespit edilen Tepebağ Höyüğü, Çukurova Bölgesindeki en eski yerleşimdir.

1 Adana İl Yıllığı 2000

2 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

3 http://adanamuzesi.gov.tr/Tr/Kazi_Tepebag.aspx/28.02.2020

3- Seyhan ilçesini kapsayan bölgeye ilk Türk yerleşmesi, Abbasiler döneminde başlamıştır. ⁴

4- Seyhan ilçesine isim sahipliği yapan, Toroslardan ve İç Anadolu'nun ovalarından gelen sularla beslenerek büyüyen Seyhan Nehri, Akdeniz'e dökülen en uzun akarsudur.

12. ADANA (Cilicie) — Le Pont de Sison

⁴ Yusuf Halaçoğlu, "Adana Tarihçesi adlı makaleden", s.12

⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/abbasiler/01.03.2021>

⁶ Adana Ansiklopedisi, "Adana Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Adana 2011, s.671

⁷ Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

5- Seyhun ve Ceyhun kıyılarından gelen Türkmenler, Adana vilayetine yerleştikleri zaman, buradaki iki ırmağa Seyhan ve Ceyhan adlarını verdiler.⁸
(Seyhan kelimesi ilk defa bu dönem söylenmiştir.)

9

6- Adana (Seyhan) ve çevresine en fazla eser bırakan Ramazanoğulları Beyliğidir.¹⁰

11

8 Ziya Gökalp, "Türk Medeniyeti Tarihi", s.143

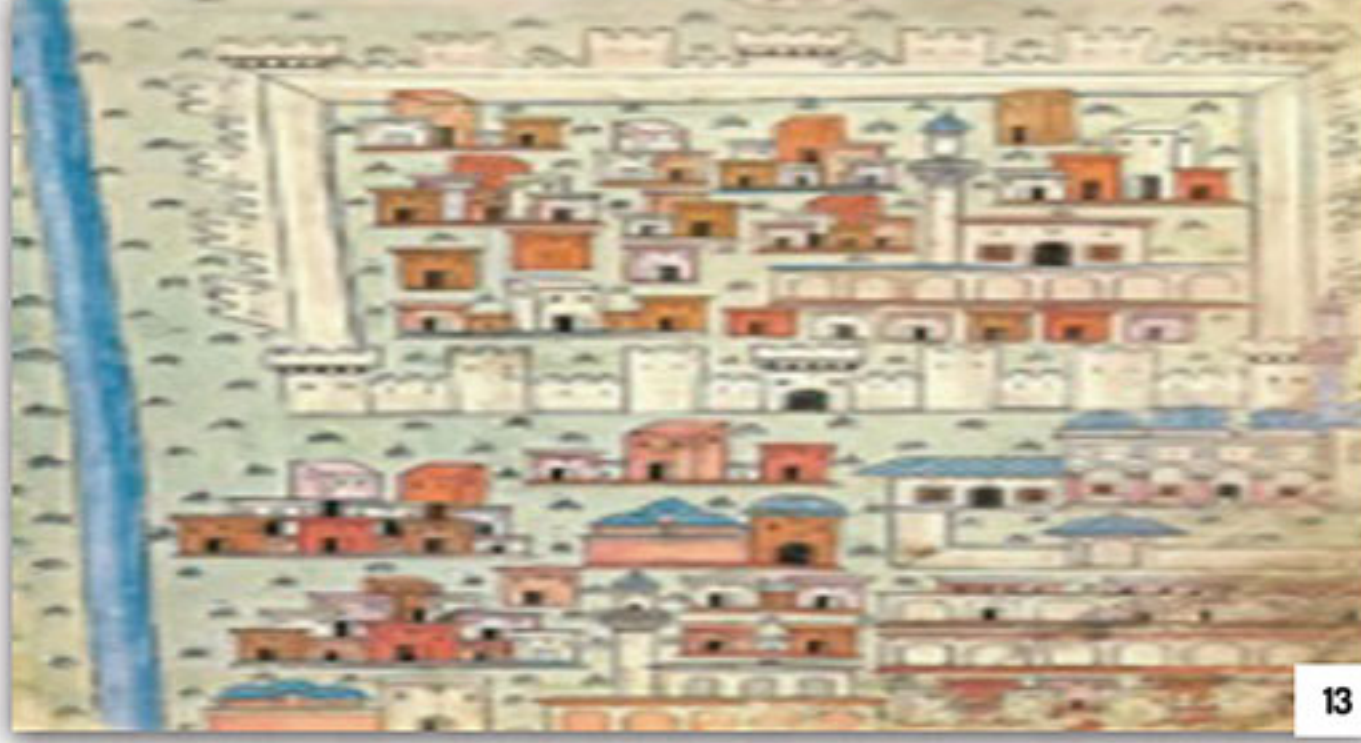
9 <https://adana.ktb.gov.tr/TR-231180/adana-tas-kopru.html/28.02.2020>

10 Gözde Ramazanoğlu, "Adana'da Tarih Tarihte Adana", s.34

11 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

7- Ramazanoğlu Beyliği kurucusu Ramazan Bey tarafından Tepebağ'da göçerlere dağıtılmak amacıyla halkın kullanımı için yaptırılan evler, tarihte yapılan ilk sosyal meskenlerdir.¹²

8-Atatürk, Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'nı Mirliva (Tuğgeneral) rütbesiyle, Alman Generali Liman Von Sanders'ten 31 Ekim 1918 günü akşamı, Seyhan ilçemizde Toprak Pasajı'nın bulunduğu o zamanki adı Murat Palas Oteli olan bina da devir ve teslim almıştır.¹⁴

12 Gözde Ramazanoğlu,"Adana'da Tarih Tarihte Adana",s.41

13 Matrakçı Nasuh'un Adana Minyatürü,16.yy.

14 Ahmet Can Tahir,"Adana Geçmişine Özlem Duyan Şehir",s.183

15 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır

9- Kasım 1937'de Adana'yı ziyaret eden Mustafa Kemal Atatürk, bu anıt kompleksini çok beğenmiş, kendi heykeli ile aynı fotoğraf karesinde görüldüğü ilk ve tek karede burada çekilmiştir.¹⁶

10- Yalçın Akyol, 1989 yılında Adana Seyhan ilçe Belediye Başkanı olarak seçilmiş ve Seyhan ilçesinin ilk ve kurucu belediye başkanı olarak görev yapmıştır.¹⁸

16 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",Temmuz 2020,Adana,s.59

17 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

18 Abdullah Hacıoğulları,"Toroslari Aşanlar",s.49

19 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

11-Kentin ilk şehir planı Adana Belediyesi tarafından 1932-1940 yılları arasında yapılmıştır. Seyhan'ın birçok mahallesi bu dönemde kurulmuştur. Reşatbey, Cemalpaşa ve Kurtuluş Mahalleleri Cumhuriyet dönemiyle birlikte şehrin ilk planlı genişleyen bölgesi olmuştur.²⁰

12- Adana'nın ilk imar planının uygulanmasında pilot olarak seçilen (Yüzevler Mahallesi) 1940-47 yılları arasında dönemin Belediye Başkanı Kasım Ener'in Adanalı mimarlara hazırlattığı örnek yüz adet bahçeli konut projesidir.²¹

13- Ziyapaşa Bulvarı'nın son bulduğu Uğur Mumcu Meydanı, aynı zamanda Cumhuriyet Bayramı törenlerinin, miting ve konserlerin yapıldığı, şehrin en önemli meydanıdır.²³

20 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana", s29

21 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.31

22 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

23 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.31

24 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

B-MİMARİ

1-SİVİL MİMARİ

1- Osmanlı döneminde yapılan saat kuleleri arasında en uzununu, Seyhan'daki Büyük Saat'tir.²⁵

2- Seyhan' da en eski çeşme, Ulucami Mahallesindeki "Ulucami Sebili" dir.²⁷

28

3- Adana Valisi şair Ziya Paşa (1878-1880), Adana'da ilk tiyatroyu, Seyhan ilçesinde Vali Konağı yakınlarında yaptırmıştır.²⁹

30

27 Hilal Laz,"Adana Su Yapıları Yüksek Lisans Tezi",s.51-70

28 <https://islamansiklopedisi.org.tr/ulucami/01.03.2021>

29 Tolga Akay,"Osmanlı Devleti'nde Tiyatro ve Sinemanın Yaygınlaşması",Adana Vilayeti Orneği,s.272

30 <https://islamansiklopedisi.org.tr/ziya-pasa--sair/20.03.2021>

4- Seyhan'da bulunan Gar Binası, I. Millî Üslubun bütün özelliklerini gösteren önemli bir yapıdır.³¹

5- Seyhan'da 1948 yılında açılan Adana Adliye Sarayı, Seyhan'ın en ihtişamlı anıtsal yapısı olma özelliği gösterir.

31 Nusret Çam, "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01, s.269

32 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

33 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

6- Seyhan'da bulunan Atatürk Evi Müzesi, Geleneksel Adana Evlerinin tipik özelliklerini gösteren yapıdır. Ayrıca tescilli taşınmaz kültür varlığı olup dönemini en iyi anlatan sivil mimarlık örneklerinden biridir.³⁴

35

7- Seyhan-Tepebağ mahallesinde yer alan, 1880' li yıllarda St. Paul adına yaptırılmış bir İtalyan Katolik kilisesi olan Bebekli Kilise, Adana'nın tek kilisesidir. (Kilisenin tepesinde Meryem Ana heykelinin bebeğe benzemesi nedeniyle yapıya Bebekli Kilise adı verilmiştir.)³⁶

37

34 <https://www.kulturportali.gov.tr/erişim tarihi 19.09.2020>

35 http://adanamuzesi.gov.tr/Tr/Ataturk_Evi/12.02.2021

36 Gözde Ramazanoğlu, "Adana'da Tarih Tarihte Adana"s.185

37 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

8-Seyhan-Abidinpaşa Caddesi üzerinde sol köşede yer alan Ziraat Bankası, erken Cumhuriyet Dönemini yaşatan tek yapıdır.³⁸

9-Adana' daki en eski konak Ulucami Külliyesi'nin bir parçası olarak, Ramazanoğlu Halil Bey tarafından 1495'te yaptırılan Ramazanoğlu Konağıdır.⁴⁰

38 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.27

39 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

40 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.42

41 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecekyerler/01.03.2021>

10- 75. Yıl Sanat Galerisi Adana'nın en büyük sanat galerisi olup her hafta çeşitli sergilere ev sahipliği yapmaktadır.⁴²

11- Bosnalı Salih Efendi tarafından Ulus Caddesi üzerinde yaptırılan Bosnalı Salih Efendi Konağı, 1880 yılında inşa edilmiş olup Seyhan'ın sembol yapılarından birisidir.⁴³

12- Seyhan-Kurtuluş Mahallesi Ramazanoğlu Caddesinde yer alan Talip Aksoy Köşkü, 1950'li ve 1960'lı yıllardaki yaşam tarzını ve beğenisini yansıtan modern mimarlık ürünlerinden geriye kalan en nitelikli yapı olarak tanımlanmaktadır.⁴⁶

42 Ed. Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.40

43 Oğuz Gülin Payaslı ve Işık Aksulu,"Adana Tepebağ'daki Tarihi Yerleşim Dokusunun İncelenmesi, Koruma Sorunları ve Öneriler",sy.211

44 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

45 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

46 Zeynep Kural,"İnce Dokunuşlar",Yeni Adana Gazetesi,08.10.2020

47 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/talip-aksoy-evi/01.03.2021>

13- Adana Hükümet Konağı, Sultan II. Abdülhamid döneminde Adana Valisi olan Süleyman Bahri Paşa tarafından, 1899-1901 yılları arasında yaptırılmış ve günümüzde Seyhan Kaymakamlık binası olarak hizmet vermektedir.⁴⁸

2-CAMİLER VE KÜLLİYELER

1- Seyhan'da bulunan Ulu Cami, Selçuklu ve Osmanlı mimari üsluplarını göz alıcı bir eklektizmle (seçmecilik) bünyesinde toplayan ender yapılardan biridir.⁴⁹

2- Adana'nın aynı zamanda Seyhan'ın en önemli tarihi eseri Ulucami Külliyesi; günümüze ulaşan şekliyle cami, türbe, medrese, çeşme, Vakıf Sarayı ve Ramazanoğlu Konağı ile oluşan kapsamlı bir yapılar topluluğudur.⁵¹

49 Münevver Düver, "Adı Zenginliğinde Gizli Adana", Giriş Kırtasiye, Ocak 2009, s.250

50 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

51 Gözde Ramazanoğlu, "Adana'da Tarih Tarihte Adana", s.145

52 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

3- Seyhan-Kuruköprü Mahallesinde yer alan Yeni Camii, Adana şehrinin gelişmesine paralel olarak eski surun dışında yapılan ilk cami niteliğindedir.⁵³

4- Seyhan-Kuruköprü Mahallesinde yer alan Yeni Caminin en büyük özelliği, avlusuna minarenin altındaki kapıdan girilmesi ya da başka bir ifadeyle, giriş kapısının üzerinde yükselen minaresidir.⁵⁵

53 Nusret Çam, "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01",s.197

54 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

55 Gözde Ramazanoğlu,"Adana'da Tarih Tarihte Adana",s.134

56 <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/yeni-cami> 610718/20.03.2021

5- Seyhan ilçesi Kuruköprü Mahallesinde yer alan Yeni Caminin kapısının hemen üst köşesinde 'Güneş Saati' bulunmaktadır. "Bu güneş Saat uygulamasının Çukurova'da tek olduğu söylenmektedir."⁵⁷

6- Seyhan-Ali Dede Mahallesinde bulunan Hasan Kethüda Cami, Adana'da Osmanlıların klasik devir mimarisi özelliğini taşıyan tek eseridir.⁵⁹

57 Nusret Çam,'Osmanlı Güneş Saatleri',Ankara,1990,s.54

58 <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/yeni-cami610718/01.03.2021>

59 Adana İl Yıllığı,s.167

60 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

7- Seyhan' da 1682 yılında yapılan Mestanzade Cami, Osmanlı' da Batı etkilerinin görüldüğü ilk eserlerden biridir.⁶¹

8- Seyhan ilçesi sınırlarında yer alan Cafer Paşa Camii ve Medresesi, Adana il merkezinde kültür envanterine kaydedilen ilk tarihi yapı unvanına sahiptir.⁶³

61 Gözde Ramazanoğlu ,2006.Yüksek Lisans Tezi Tolga Kırkıl

62 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/mestanzade-camii/01.03.2021>

63 Ahmet Can Tahir, "Adana Geçmişine Özlem Duyan Şehir", Akademisyen,2016,s.73

64 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

9- Seyhan' da ilk medrese Ulu Câmi (1541) bünyesinde eğitim veren, Cami-i Kebir (Halil Bey) Medresesidir.⁶⁵

66

10- Seyhan Nehri kıyısında yer alan Sabancı Merkez Camii, 32 metre çaplı ana kubbesi ile Türkiye'nin en büyük kubbeye sahip camisidir.⁶⁷

68

65 Kasım Ener, "Tarih Boyunca Adana Ovası", s.192

66 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecekyer/ulu-camii891960/01.03.2021>

67 Adana Ansiklopedisi, s.640

68 <https://www.sabancivakfi.org/tr/sosyal-tesisler/adana/sabanci-merkez-cami/28.02.2021>

11- Seyhan' da Ulu Cami Mahallesinde yer alan Küçük Mescit, Ramazanoğulları tarafından Adana da yaptırılan ilk eserdir ve Adana'daki en eski İslami Kitabe' ye sahiptir.⁶⁹

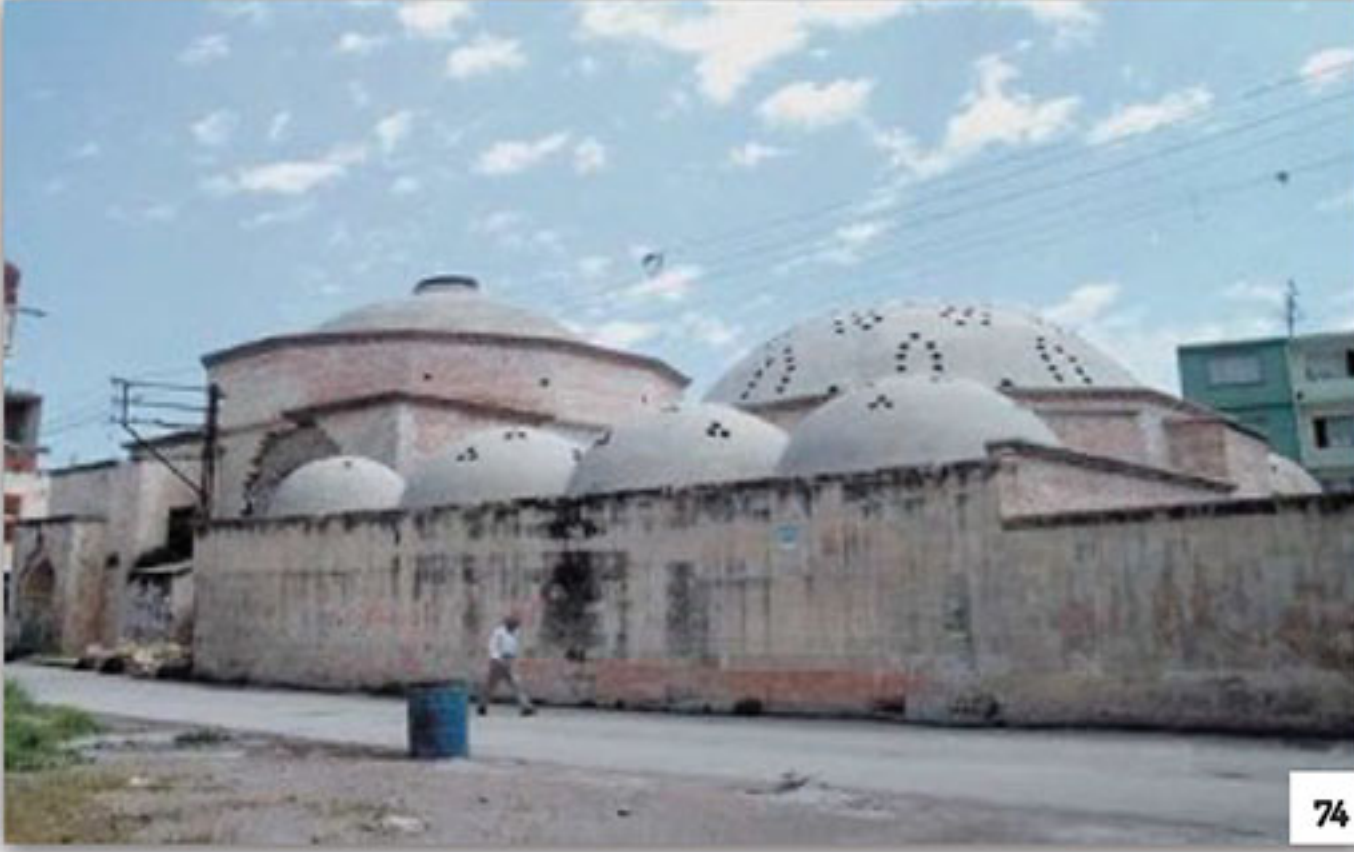
3-HAMAMLAR

1- Çarşı Hamamı, Seyhan ilçesinde Türklerin yaptığı en eski hamam olup Büyük Saat'in hemen yanındadır. (1529)⁷¹

72

2- Seyhan-Sarı Yakup Mahallesinde yer alan Yeni Hamam, boyutları itibariyle Adana'da mevcut olan eski hamamların en büyüğü ve en görkemlisidir.⁷³

74

71 Yurt Ansiklopedisi, Adana, Çam,a.g.e.,s.83,G.Ramazanoğlu,s.194

72 <https://islamansiklopedisi.org.tr/ramazanogullari/01.03.2021>

73 Gözde Ramazanoğlu, Adana'da Tarih Tarihte Adana",s.196,Rota Adana,s.43

74 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/yeni-hamam/29149/01.03.2021>

3- Seyhan' da bulunan Irmak Hamamı, Roma harabesi üzerine yapılmış en eski hamamdır.⁷⁵

75 Enver Kartekin, "Ramazanoğlu Beyliği Tarihi", İstanbul 1979, s.119; G.Ramazanoğlu, a.g.e., s.191
76 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/irmak-hamami/01.03.2021>

4-KÖPRÜLER

1- Taşköprü, MS.384 yılında yapıldı. O tarihten günümüze kadar belki de yapıldığı zamanki özelliği koruyan en eski, en muhteşem köprülerin başında yer alır.⁷⁷

2- Dünya'nın en eski demiryolu köprülerinden biri olan Demirköprü; inşa edilirken hiç kaynak kullanılmaması, sadece punta ve civatalardan imal edilmesi nedeniyle özgündür.⁷⁹

77 Abdullah Hacıoğulları,"Efsane Kent Adana",s.38

78 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

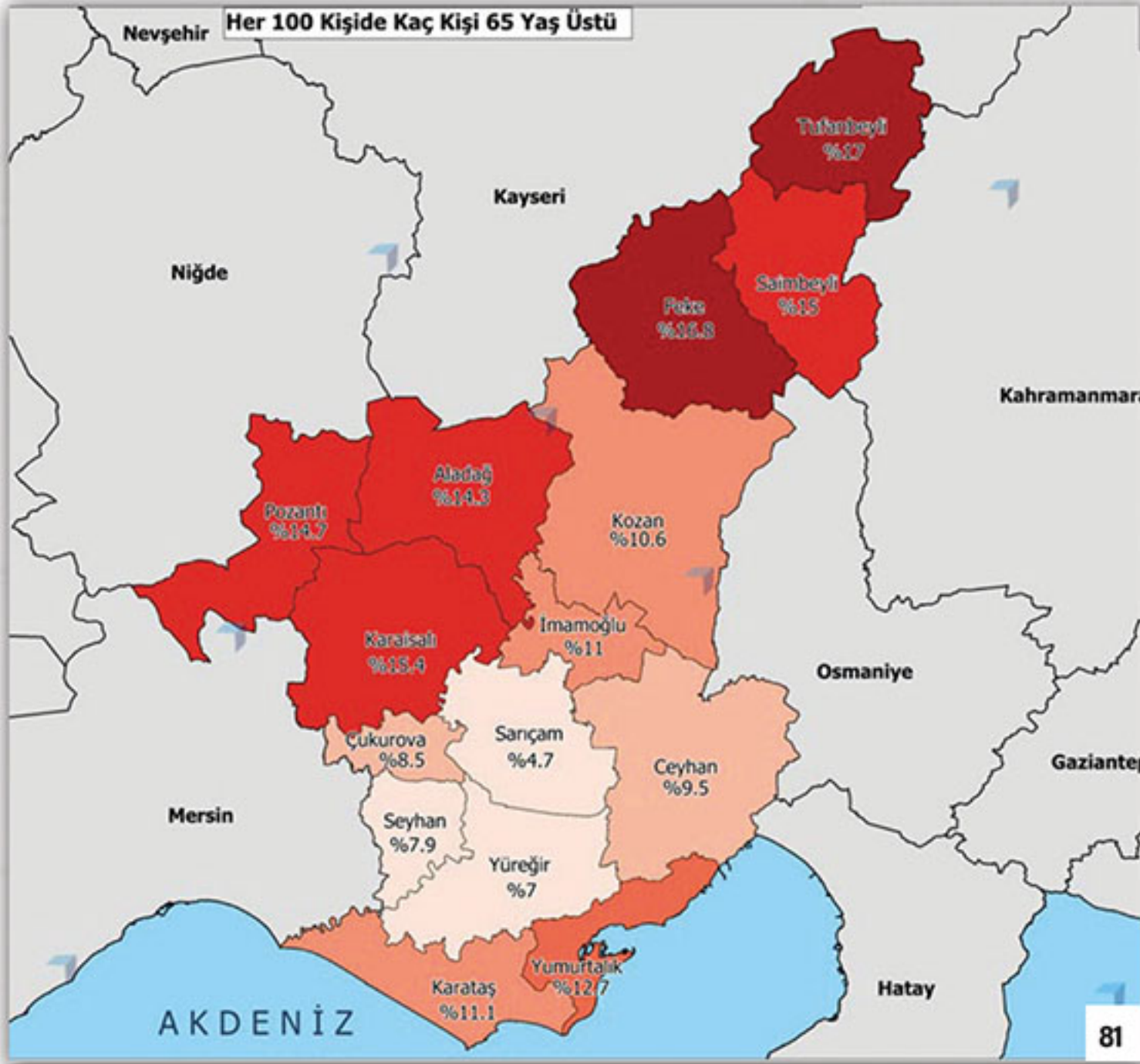
79 <http://www.ramadaadana.com/Haber/12/SULARIN-DANS-ETTIGI-SEHIR-ADANA.html>/Erişim:03.01.2021

80 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

C-KENTLEŞME

1- Adana ilinin ilk yerleşim alanı olan Seyhan ilçesi; kentin yönetim, iş ve kültür merkezi olup Adana ilçeleri içinde nüfusu en kalabalık olanıdır. Aynı zamanda Seyhan, nüfus bakımından Türkiye'nin 7. kalabalık ilçesidir.

2- 20 Mayıs 1933'de Adana vilayetinin ismi "Seyhan" olarak değiştirilmiş ve 25 Ocak 1956'da Seyhan Vilayeti tekrar Adana olmuştur.⁸²

3- Seyhan'da bulunan Şakirpaşa Havalimanı, sivil ve askeri hava ulaşımına 1937 yılında açılmıştır ve Türkiye'deki en eski havalimanlarından birisidir.⁸⁴

4- Yağ Cami'den 5 Ocak Meydanı'na devam eden Ali Münif Yeğenağa Caddesi, 1920'lerde Adana'nın ışıklandırılan ilk caddesidir.⁸⁶

82 TBMM Albümü, C. 1, s. XX.

83 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

84 Selma Aktan, "Dünkü ve Bugünkü Adana"

85 <https://www.google.com/Havalimanı/ADANA/> 21.12.2021

86 Ed.Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.67

5- Adana'nın ilk parkı olan ve Seyhan' da bulunan Ulus Parkı, (Uray Parkı) 1898-1908 yılları arasında, Adana Valisi Bahri Paşa tarafından yaptırılmıştır.⁸⁷ (Eskilerin Belediye Bahçesi dediği Ulus Parkı, Adana'daki ilk şehir parkı olma özelliğini taşımaktadır.)⁸⁸

6- Adana'da bilinen ilk itfaiye teşkilatı, Seyhan'da 1872 yılında kurulmuştur.⁹⁰

7- Adana Seyhan'da işçilerin gerçekleştirdiği ilk grev, 1927 yılında "Adana Demiryolu Grevi"dir.⁹¹

8- Yağ Cami ile Küçük Saat arasını kapsayan Ali Münif Yeğenağa Caddesi, uzun yıllar kamu kurumları ve mağazalarıyla, şehrin en önemli ve şık caddelerinden biri olmuştur.⁹²

9- Seyhan'da bulunan Adana Devlet Tiyatrosu, ilk olarak 25 Ekim 1981 yılında "Kral Lear" adlı oyunun galası ile hizmete açılmıştır.⁹³

⁸⁷ Nurettin Çelmeoğlu, "Biraz Gül Biraz Diken Yeni Adana", 5. 10. 2015

⁸⁸ Ed.Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.25

⁸⁹ Adana Alparslan Türkeş Billim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

⁹⁰ Salnâme-i Vilayet-i Adana- 1289, s.45

⁹¹ Şeyda Oğuz, "1927 Adana Demiryolu Grevi", Tüstav Yayınları

⁹² Ed.Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.26

⁹³ Mahmut Hazım Kısakürek, "Adana Belediye Şehir Tiyatrosu Tarihçesi", Altınşehir Adana Kent Kültürü ve Sanat Dergisi

D-EĞİTİM

- 1- Ulu Cami Medresesi ve Yağ Cami Medresesinin bütün masrafları Ramazanoğlu Vakfı tarafından karşılanmış olup Adana'da Türklerin açtığı ilk köklü eğitim kurumlarıdır. ⁹⁴
- 2- Seyhan'ın ilk Sıbyan mektebi (İlköğretim), Ulu Caminin batısında yer alan binada eğitim vermiştir. ⁹⁵
- 3- Seyhan'da ilk rüştiye (ortaokul) binası, 1883 yılında Taşköprü'nün Seyhan kıyısında yapılmış, 1885 yılında eğitime başlamıştır. ⁹⁶
- 4- Seyhan'da açılan ilk Kız Muallim Mektebi, (Kız Öğretmen Okulu) 1911 yılında "Dar'ül Muallimat" adıyla, bugünkü İstiklal Ortaokulu binasında eğitim vermiştir. ⁹⁷

94 Sadık Can, "Cumhuriyet Dönemi'nde Adana'da Eğitim (1923-1950) Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2006, s.23

95 Nusret Çam, "Adana Ulu Camii Külliyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s.3.

96 Bayram Kodaman, "Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi", s.93

97 Ömer Kemal, "Kız Muallim Mektebi Kapanırken", Türk Sözü, 28 Eylül 1934

98 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

99 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

5- Cumhuriyet döneminde Seyhan'da ilk meslek eğitimi veren okul, 1924-1925 eğitim öğretim yılında İktisat Vekâleti tarafından açılan, Âmelî Ticaret Mektebidir.¹⁰⁰ (Bugünkü Çobanoğlu Ticaret Meslek Lisesinin bulunduğu binada eğitime başlamıştır.)

6- Seyhan İnkılap İlkokulu, Adana'nın tarihi 1572' ye kadar giden Ulu Cami külliyesi içinde bulunan en eski binalarından birisidir.¹⁰¹

7- 1882'de ilk açıldığı zaman gayrimüslimlerin okutulduğu Amerikan Kız Koleji, sonraki yıllarda Tepebağ Ortaokulu olarak hizmet vermiştir ve 1950 yılından itibaren Adana'nın ilk ortaokulu olmuştur.¹⁰²

8- Adana'da "Darülmuallim" (Erkek öğretmen) ve "Darülmuallimat" (Kız Öğretmen) okulları 1909 yılında Adana Valisi olarak göreve başlayan Cemal Paşa tarafından Harabbahçe semtinde yaptırıldı. Bu okul binaları, günümüzde Erkek Lisesi'nin bahçesinde bulunan iki parçalı tarihi yapıdır.¹⁰³

100 "Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde" ,Tan Matbaası,1938,s.125

101 Adana İl Yıllığı,s.153

102 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.27

103 Cezmi Yurtsever tarafından proje için düzenlenmiştir.

104 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

9- Gazipaşa Okulu, 1909 olaylarından sonra yetimhane ve okul olarak yapılmış, Ulusal Mimari Akımı'nın Adana'daki en görkemli örneklerinden biridir.¹⁰⁵

10- Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası'nın da konserlerini gerçekleştirdiği, şehrin en sık kullanılan Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu, 1940 yılında "Halkevi" olarak yapılmıştır.¹⁰⁶

11- Taş Bina veya Eytamhane olarak bilinen, 1987 yılından itibaren de Adana Fen Lisesi olarak eğitim veren bina, yüksek eğimli kiremit çatısı ile bölgede örneksizdir.¹⁰⁷

105 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.28

106 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.29

107 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.47

108 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/adana-fen-lisesi/01.03.2021>

E-EKONOMİ

1- Seyhan'da ilk tahrir (arazi kaydı) 1519 yılında yapılmıştır. ¹⁰⁹

2- Seyhan'da Justin Daudet adında bir Fransız tarafından kurulan ve makine gücü kullanarak çalışan ilk modern fabrika, 1864 yılında açılan çırçır pres fabrikasıdır. ¹¹⁰

3- Seyhan ve Çukurova Bölgesinde modern anlamda kullanılan ilk tarım aleti, İsmail Efendi tarafından 1859 yılında getirilen "Finto" (Hinto) adlı arabadır. ¹¹²

4- Seyhan'da Adana Valisi Hilmi Uran'ın başkanlığında, 10 Mayıs 1924'te Cumhuriyet tarihinin ilk uluslararası fuarı olan "Birinci Pamuk Kongre"si düzenlenmiştir. ¹¹³ (5 Ocak Şehir Stadının olduğu alan)

¹⁰⁹ Adana Kanunnamesi 430 numaralı tahrir defteri Yılmaz Kurt Çukurova Tarihinin Kaynakları, III. 1572 Tarihli Adana Sancağı Mufassal Tahriri Defteri TTK 2004

¹¹⁰ Türk Ziraat Tarihine Bir Bakış, s.133, Kurmuş, a.g.e., s.255; Varlık, Adana Sanayi Tarihi, s.67

¹¹¹ Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

¹¹² Kasım Ener, "Adana Çiftçiliğinin 80 Yıllık Yakın Tarihi ...", S.17, s.5.

¹¹³ Süleyman Sergici, Adana Ticaret Borsasının 50. Yıl Kitabı, s.27

¹¹⁴ (http://www.adana.gov.tr/adana_valileri/20.03.2021)

5- 1925 yılında Rus vatandaşı Gilodo'nun öncülüğünde, Seyhan'da ilk defa kurulan Gilodo Fabrikası, Adana'da ilk nebati yağ fabrikasıdır. ¹¹⁵ (Bu fabrika bugünkü Marsa fabrikasının bulunduğu yerde açılmıştır.)

6- İlk defa düzenlenen "Birinci Adana Sanayi Sergisi" Cumhuriyetin 50.yılı münasebetiyle Sanayi Bakanlığı'nın öncülüğünde, 18 Ekim 1973'te Seyhan ilçemizde bulunan Atatürk parkında düzenlenmiştir. ¹¹⁷

7- Seyhan ilçemiz Döşeme Mahallesinde bulunan tarihi dokuma fabrikası Milli Mensucat tarihi dokuma fabrikası, Türkiye'nin 7. Adana'nın ise ilk tekstil fabrikasıdır. ¹¹⁸

115 M.B.Varlık-K.Emiroğlu,Ö.Türkoğlu,"Adana Sanayi Tarihi", s.103

116 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

117 Yeni Adana Gazetesi, 6 Ekim 1973, Sayı:14768

118 Abdullah Hacıoğulları,"Adana'ya Yön Verenler",s.55

119 Adana Alparslan Türkeş Billim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

8- Adana Seyhan'da ilk sigara fabrikasının temeli, 1968'de atıldı.¹²⁰

9- 1956 yılında Seyhan Nehri üzerinde yapılan Seyhan Barajı, hem elektrik üretimi hem de sulama kanalları ile Çukurova tarım ekonomisinde, devrim sayılabilecek gelişmelerinden biri olmuştur.¹²¹

10- Seyhan'da 1930 yılında projelendirilerek 1932 yılında açılan Kanara (Kesimevi) Adana'nın en büyük modern mezbahanesidir.¹²³

120 Yeni Adana Gazetesi, 23 Eylül 1974, Sayı: 15061

121 Cezmi Yurtsever-Ahmet Karataş,"Adana'nın Yüzü 100 Tarihi Adana Fotoğrafı",Adana,s.184

122 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

123 Cezmi Yurtsever-Ahmet Karataş,"Adana'nın Yüzü 100 Tarihi Adana Fotoğrafı",Adana,s.150

124 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

11- 1992 yılında açılan ve Merkez Park' ın kuzeyinde yer alan Galleria Alışveriş Merkezi, Adana'nın ilk AVM' sidir.¹²⁵

12- Adana Seyhan'da ilk dokuma fabrikası kurma imtiyazı, 1889 yılında Nazar Nişan Efendi'ye verilmiştir.¹²⁷

13- Adana'daki ilk elektrik santral merkezi, Seyhan'da şimdiki İnkılap İlkokulunda kurulmuştur.

125 Ed. Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.59

126 <http://adana.cukurova.edu.tr/megapol.asp/01.03.2021>

127 Gündüz Ökçün, "19. Yüzyılın İkinci Yarısında İmalat Sanayii Alanında Verilen Ruhsat ve İmtiyazların Ana Çizgileri", s.141-142 aktaran Varlık, Adana Sanayi Tarihi, s.72.

F-SAĞLIK

1- Adana'da ilk özel hastane Dr. Emin Baykam tarafından 18 Ağustos 1951 tarihinde Seyhan Tepebağ Mahallesinde açılan, "Emin Baykam Hastanesi"dir.¹²⁹

2- Adana-Seyhan'da eczane mevcuduna dair ilk bilgi, 1885 yılına ait Cebra Batış Efendi'nin kurduğu "Yeni Eczanedir".¹³⁰

3- Mustafa Rifat Gülek tarafından 1902 yılında açılmış olan "Mustafa Rifat Eczanesi" Adana-Seyhan'da, bir Türk tarafından açılan ilk eczanedir.¹³¹ (Bazı kaynaklarda ise Anadolu'da bir Türk tarafından açılan, ilk eczane olduğu iddia edilmektedir.)¹³²

128 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

129 "Dr. Emin Baykam'ın Husûsî Hastanesi", Vatandaş, 16 Ağustos 1951; "Dr. Baykam Doğumevi Durumunun Merasimle Açıldı", Vatandaş, 19 Ağustos 1951

130 Yurt Ansiklopedisi, "Adana", s.125. Arsen Yaman, Osmanlı Sağlık Hizmetlerinde Ermeniler ve Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Tarihi, İstanbul 2001, s.314

131 Turhan Baytop, "Eczane'den Eczane'ye Türkiye'de Eczaneler ve Eczacılar (1820-1923)", İstanbul 2006, s.124

132 Ed. Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.25

G-SPOR

1- Adana'nın ilk futbol spor kulübü, 1913'te Seyhan' da kurulan "Adana Türk Gücü"dür. ¹³⁴

2- İlk kapalı spor salonu, 1958 yılında Adana Seyhan'da açılan Menderes Kapalı Spor Salonudur. ¹³⁵

3- 5 Ocak 1938 tarihinde Seyhan'da açılan "Adana Atıcılık ve Avcılık Spor Kulübü" sayesinde, Adana'da atıcılık alanındaki ilk resmî çalışmalar başlamıştır. ¹³⁶

4- 1937 yılında "Seyhanspor" öncülüğünde, Adana Seyhan'da atletizm alanındaki ilk resmî faaliyetler başlamıştır. ¹³⁷

5- Adana'nın ilk basketbol kulübü, 1953'te Seyhan'da kurulan Torosspor'dur. ¹³⁸

133 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

134 Yurt Ansiklopedisi, Adana, s.163

135 S.Çelik, Adana 50. Yıl Spor Yıllığı, s.126

136 Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde, s.214

137 Yurt Ansiklopedisi, "Adana", s.165

138 Adana 1973 İl Yıllığı, s.198; Yurt Ansiklopedisi, Adana, s.165.

6- Adana'da güreş alanında ilk kulüpler arası lig, 1972 yılında kurulmuş ve sekiz takımın katıldığı karşılaşmalar sonunda, Seyhan'dan "Sümer Spor" şampiyon olmuştur.

7- Adana'da futbol oyunu ilk kez, bugünkü Adana İmam Hatip Lisesi'nin ve Orman İşletmesi'nin bulunduğu yerdeki, kumluk alanda oynanmıştır.¹³⁹

8- Adana'da ilk kurulan yerel spor kulüpleri, "Seyhanspor" ve "Torosspor" kulüpleridir.¹⁴⁰

9- Erdal Acet, Manş Denizi'ni dünya rekoru kırarak geçen Seyhan doğumlu milli yüzücümüzdür ve 'Manş Denizi Fatih'i' olarak adlandırılmaktadır.¹⁴¹

10- 1940 yılında Adana-Seyhan'da açılan "Atatürk Yüzme Havuzu" su topu takımı antrenörlüğüne Halil Dalhan'ın getirilmesiyle, takım 1942 yılından 1962 yılına kadar, 20 yıl üst üste şampiyon olarak "Yenilmez Armada" adını almıştır.¹⁴²

139 Adana İl Yıllığı, s.169

140 Münevver Düver, "Adı Zenginliğinde Gizli Adana", Giriş Kırtasiye, Ocak 2009", s.141

141 Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, 2. cilt, Anadolu Yayıncılık, 1983

142 S. Çelik, Adana 50. Yıl Spor Yıllığı, s.49, 136; Polisci, a.g.m., s.20.

H-KÜLTÜR VE SANAT

1- 1924'te Adana'da düzenlenen, Cumhuriyet tarihinin ilk uluslararası statüdeki sergisi 'Beynelmillel Ziraat Sergisi' dir.¹⁴³ (5 Ocak Şehir Stadının olduğu alanda)

2-Seyhan'da İl Halk Kütüphanesi 1924 yılında Adana Müzesi bünyesinde "Ramazanoğlu Kütüphanesi" adıyla oluşturulmuştur. 1960'lı yıllarda adı "İl Halk Kütüphanesi" olarak değiştirilmiştir.¹⁴⁴

3- Adana'nın "en" yerel ve "en" geleneksel mutfak kültürünü dünyaya tanıtmak amacıyla 2017 yılında başlayan ve her yıl Ekim ayında gerçekleştirilen Lezzet Festivaline, Seyhan ilçesi ev sahipliği yapmaktadır.

143 Ahmet CanTahir, "Adana Geçmişine Özlem Duyan Şehir",s.121

144 95 1967 Adana İl Yıllığı, s.136.

145 <http://www.geziresim.com/wp-content/uploads/haci-omer-sabanci-kultur-merkez-resimleri.jpg>

4-5 Ekim 1940'ta hizmete açılan, Adana Büyükşehir Belediyesi Tiyatro ve Konser Salonu, modern tarzda inşa edilen yeni Halkevi Binası'nda; kentin ilk kapalı sinema salonu, tiyatro salonu ile idareciler için bürolar, sergi salonu ve çalışma alanlarını içinde bulundurmaktadır.¹⁴⁶

5- 2013 yılında başlayan ve her yıl nisan ayında gerçekleştirilen ve Türkiye'nin ilk ve tek sokak karnavalı olan "Portakal Çiçeği Karnavalı"na, Seyhan ilçesi ev sahipliği yapmaktadır.

6- "Altın Koza Film Festivali" ilk kez 1969'da, Seyhan ilçemizde "Altın Koza Film Şenliği" adıyla, Adana Belediye Başkanı Erdoğan Özlüßen'in öncülüğünde gerçekleştirildi.¹⁴⁸

146 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.41

147 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/kulturenvanteri/buyuksehir-belbinasihalk-evi/> 20.03.2021

148 Yay. Haz. Candan Yaygın, v.d., "Geçmişten Günümüze Adana Belediyesi ve Başkanları", Adana, Ulusoy Ofset, 2009, s.30

7- Tuz Han 1881, fikir, kültür ve sanat dükkanı adı verilen bu merkezde 25 bini aşkın kitap bulunmaktadır. Tarih ve sanatın buluştuğu, kitap kokusunun tarihi dokuya karıştığı Tuz Han 1881, Adana'yı ziyarete gelenlere, sanatseverlere ve kitap dostlarına haftanın 7 günü hizmet vermektedir.

I-GİRİŞİMCİLİK

1- Adana Start Up Kafe; teknoloji yatırımcıları, şirketler ve girişimciler için ortak bir buluşma noktasıdır. Girişimcilere başlangıç aşamasında ihtiyaç duyabilecekleri eğitim, iletişim ağı, yatırım ve mentorluk gibi desteklerin bir arada sunulduğu, iş birliğine dayalı sürdürülebilir bir ekosistemdir. Teknoloji alanındaki girişimciler, bu hizmetlere ücretsiz erişebilmekte ve ortak kullanım alanları kullanıma sürekli açık olmaktadır.

2- İstasyon Start Up ve İnovasyon Merkezi; yazılımcı gençlerin çeşitli ürünler ortaya koyabileceği, yarışmalara hazırlanabileceği ve yüksek teknoloji ürünlerini üretebilmeleri için kariyer basamağı olarak kullanacakları bir mekan olarak tasarlanmıştır. Adana ili genelinde girişimcilik ekosisteminin yaygınlaştırılması ve yazılım projelerinin desteklenmesi amacıyla da kullanılan bu merkezde toplamda dört farklı alandan atölyeler yer almaktadır.

İ-BASIN VE YAYIN

1- Seyhan'da ilk matbaa, 1868-1869 yılları arasında "Seyhan Matbaası" adıyla kurulmuştur.¹⁴⁹

2- 1872-1873 yıllarında yayınlanan Seyhan Gazetesi, vilayetin ilk süreli yayını olarak bilinmektedir.¹⁵⁰

3- Seyhan'da çıkan Yeni Adana Gazetesi, Fransız işgaline karşı mücadele için kurulan Adana'nın ilk Kuvayı Milliye gazetesidir.¹⁵¹

4- Seyhan'da açılan ilk özel basımevi Hayat Matbaası'dır.¹⁵²

5- Seyhan'da çıkan Yeni Adana Gazetesi, 21 Aralık 1965' te Dünya Basın Başarı Ödülü alan, ilk ve tek Türk gazetesi olmuştur.¹⁵³

149 Türk Sözü gazetesi, 1 Kasım 1931, Sayı: 2231, Yıl: 8, s. 1; Yurt Ansiklopedisi, Cilt: 1, s. 165

150 Türk Sözü gazetesi, 1 Kasım 1931, Sayı: 2231, Yıl: 8, s. 1; Yurt Ansiklopedisi, Cilt: 1, s.

151 Cezmi Yurtsever tarafından proje için düzeltilmiştir.

152 Yurt Ansiklopedisi, "Adana", s.167

153 Yeni Adana Gazetesi, 25 Aralık 2014 Sayı 27473 s.1

J-MÜZELER

1- Adana Müzesi, Cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924 yılında kurulmuş olup, Türkiye'nin en eski on müzesinden biri unvanını taşımaktadır. ¹⁵⁴

2- Seyhan'da bulunan ve Milli Mensucat Fabrikası olarak bilinen bina, Ortadoğu'nun ve Türkiye'nin, en büyük müze kompleksidir.

154 <https://www.kulturportali.gov.tr/erişim tarihi 19.09.2020>

155 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecek yer/adana-arkeoloji-muzesi/01.03.2021>

156 <https://www.kulturportali.gov.tr/erişim tarihi 19.09.2020>

3- Prof. Dr. İlder Uzel Diş Hekimliği Müzesi, 2016 yılında Seyhan Belediyesi tarafından yaptırılmış ve Türkiye’de Diş Hekimliği alanında açılan ilk müze olmuştur.¹⁵⁷

4- Anadolu’da ilk sinema müzesi, Seyhan-Kayalıbağ Mahallesinde 2011 yılında açılan, Adana Sinema Müzesi’dir.¹⁵⁹

5- Dünyanın en önemli sikke koleksiyonlarından birine sahip olan Arkeoloji Müzesi’nde, birçok medeniyete ait mühür bulunmaktadır.¹⁶⁰

157 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.40

158 <http://adana.gov.tr/32221341-23-#gallery-5/28.02.2021>

159 İHA 23 Eylül 2011,Arktere 24 Ağustos 2011

160 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.38

K-BİLİNEREN SEYHANLILAR

1- Ünlü iş adamı Özdemir Sabancı, Seyhan-Reşatbey Mahallesi nüfusuna kayıtlıdır.

2- Milli Mensucat Fabrikası ile Akbank'ın kurucuları arasında yer alan ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'nin ilk milli sanayicisi unvanını kazanan Nuri Has'tır. ¹⁶²

3- Ünlü sanatçımız Şener Şen, 26 Aralık 1941 tarihinde Adana/Seyhan Kuruköprü Mahallesinde, 33011 no' lu sokakta doğmuştur.

4- Yerli Elvis Presley olarak bilinen Erol Büyükburç, 22 Mart 1936' da Adana/ Seyhan-Alidede Mahallesinde doğmuştur.

161 <https://www.sabancivakfi.org/tr/hakkimizda/ozdemir-sabanci/28.02.2021>

162 Abdullah Hacıoğulları,"Adana'ya Yön Verenler",s.70

L-GÜNCEL VE DİĞER YÖNLERİYLE SEYHAN

1- Adana-Seyhan'ın nüfusu en fazla olan mahallesi (67.000) Yeşilyurt' tur.

2- Bünyesinde 67 türden 28.378 ağaç barındıran, Seyhan Nehri'nin her iki yakasına kurulan ve toplam 33 hektar büyüklüğündeki Merkez Park, Adana'nın en büyük parkıdır.¹⁶³

3- Şehrin en büyük oyun parkı, Seyhan'da bulunan Merkez Park'tır.¹⁶⁵

163 Ed. Utku Tansuğ, "Rota Adana", s.59

164 <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecekyer/sabanci-merkez-cami/01.03.2021>

165 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.60

4- Atatürk 15 Mart 1923 tarihinde, Adana'ya geldiğinde, bugünkü Seyhan Kaymakamlığımızın karşısında bulunan, Türk Ocağı binasını ziyaret etmiş ve “ Bende bu vekayiin ilk hissi teşebbüsü, bu güzel memlekette Adana'da vücut bulmuştur.” sözlerini burada söylemiştir.¹⁶⁶

5- Gazi Mustafa Kemal, 24 Mayıs 1938 yılında bugünkü Adana Seyhan sınırlarında yer alan Atatürk Anıtı'nın önündeki askerî geçit törenine katılmıştır. Bu Gazi Atatürk'ün Adana'ya son gelişidir.¹⁶⁸

166 Cezmi Yurtsever-Ahmet Karataş, "Adana'nın Yüzü 100 Tarihi Adana Fotografi", Adana, s.152

167 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır.

168 Adana Ansiklopedisi, s.140

169 https://www.ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Dosya:Adana_Abidesi.bmp/22.03.2021

6- 10-Seyhan ilçemizde bulunan tarihi Adana Garı, 1992 yılında kültür mirası olarak tescillenmiştir. ¹⁷⁰

7- 1998 yılından itibaren her yıl Sabancı Vakfı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Devlet Tiyatroları iş birliğiyle düzenlenen Devlet Tiyatroları Sabancı Uluslararası Tiyatro Festivali çerçevesinde çok sayıda yabancı ve yerli tiyatro topluluğu oyunlarını sergilemektedir.

Her yıl düzenlenen ve bir ay süren tek milletlerarası festival olma özelliğine de sahip festival süresince sergilenen oyunları 20.000'e yakın tiyatro sever izlemektedir. ¹⁷²

8- 2012 yılı itibariyle Adana ilinde faaliyet gösteren dernek sayısı bakımından Seyhan ilçesi 959 dernek ile ilk sırada yer almaktadır. ¹⁷³

9- Seyhan Adana'nın diğer ilçelerine göre okul, derslik, öğretmen ve öğrenci sayısı bakımından ilk sıradadır.

170 Ed.Utku Tansuğ,"Rota Adana",s.45

171 Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi arşivinden alınmıştır

172 <http://www.ramadaadana.com/Sayfalar/47/Adana-yi-Kesfet.html>/erişim tarihi:03.01.2021

173 "Rakamlarla Adana", Çukurova Kalkınma Ajansı, Temmuz 2014

KAYNAKÇA

- 1-Dr.Gözde Ramazanoğlu,"Adana'da Tarih Tarihte Adana",Kayhan Matbaası,-Nisan 2016
- 2-Prof.Dr.Nusret Çam,"Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01,TTK Basımevi, Ankara 2010
- 3-Abdullah Hacıoğulları,Adana'ya Yön Verenler,Ares Yayıncılık
- 4- Cezmi Yurtsever,"Adana Tarihi",Çukurovalı Yayınları,Kasım 2012
- 5-Cezmi Yurtsever,"Yüreğir Tarihi",Ekrem Matbaacılık, Adana 2019
- 6- Abdullah Hacıoğulları,"Torosları Aşanlar",Ares Yayıncılık,Aralık 2009
- 7- Abdullah Hacıoğulları,"Efsane Kahramanlar",Ekrem Matbaası,Adana 2015
- 8-Sedat Memili,Mehmet Akdoğan,"Geçmişten Günümüze Adana Hakkında Aradığınız Herşey Adana Ansiklopedisi",Adana Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları,Adana 2011
- 9-Adana İl Yıllığı 1991,Baskı Kemal Matbaası,Adana 1991
- 10-Prof.Dr. Yılmaz Kurt, M.Fatih Sansar,"Tarihte Adana ve Çukurova cilt III, Akademisyen Kitabevi,Adana 2016
- 11-Altınşehir Adana Kent Kültürü ve Sanat Dergisi, 2 Mayıs 2012
- 12-Ahmet Tahir Can,"Adana Geçmişine Özlem Duyan Şehir",Akademisyen Kitabevi,2016
- 13- Nurettin Ünen,"Seyhan Anıtları",Adana Halkevi Yayınları,1944
- 14-Prof.Dr. Yılmaz Kurt, M.Fatih Sansar,"Tarihte Adana ve Çukurova cilt III, Akademisyen Kitabevi,Adana 2016
- 15- Münevver Düver,"Adı Zenginliğinde Gizli Adana",Giriş Kırtasiye,Ocak 2009
- 16- Kasım Ener,"Çukurova Kurtuluş Savaşında Adana Cephesi", Kültür Bakanlığı Yayınları,Ankara 1996
- 17-Adana İl Yıllığı, 2000
- 18-Yusuf Halaçoğlu,"Adana Tarihçesi" adlı makaleden.
- 19-Ziya Gökalp," Türk Medeniyet Tarihi", Kemer Yayıncılık, İstanbul, 2020
- 20-Ed.Utku Tansuğ," Rota Adana",Adana Büyükşehir Belediyesi Yayınları,Adana 2021
- 21-Hilal Laz,"Adana Su Yapıları Yüksek Lisans Tezi"
- 22-Tolga Akay,"Osmanlı Devleti'nde Tiyatro ve Sinemanın Yaygınlaşması",Adana Vilayeti Örneği
- 23-Oğuz Gülin Payaslı ve Işık Aksulu,"Adana Tepebağ'daki Tarihi Yerleşim Dokusunun İncelenmesi, Koruma Sorunları ve Öneriler

- 24-Zeynep Kural,"İnce Dokunuşlar",Yeni Adana Gazetesi,08.10.2020
- 25-Nusret Çam, "Osmanlı Güneş Saatleri",Ankara,1990,s.54
- 26-Ahmet Can Tahir, "Adana Geçmişine Özlem Duyan Şehir", Akademisyen,2016
- 27-Nusret Çam,"Adana Ulu Camii Külliyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988
- 28-Kasım Ener,"Tarih Boyunca Adana Ovası"
- 29-Enver Kartekin , "Ramazanoğlu Beyliği Tarihi", İstanbul 1979
- 30-Türk Sözü gazetesi, 1 Kasım 1931, Sayı: 2231, Yıl: 8
- 31-Mahmut Hazım Kısakürek, "Adana Belediye Şehir Tiyatrosu Tarihçesi", Altınşehir Adana Kent Kültürü ve Sanat Dergisi
- 32-Selma Aktan,"Dünkü ve Bugünkü Adana"
- 33-Yeni Adana Gazetesi,25 Aralık 2014 Sayı 27473
- 34-Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, 2. cilt, Anadolu Yayıncılık, 1983
- 35-Şeyda Oğuz,"1927 Adana Demiryolu Grevi",Tüstav Yayınları
- 36-Sadık Can,"Cumhuriyet Döneminde Adana'da Eğitim (1923-1950)Yüksek Lisans Tezi,Mersin 2006
- 37-Nurettin Çelmeoğlu,"Biraz Gül Biraz Diken Yeni Adana",5.10.2015
- 38-S. Çelik, "Adana 50. Yıl Spor Yıllığı"
- 39- Bayram Kodaman,"Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi",s.93
- 40-Ömer Kemal , "Kız Muallim Mektebi Kapanırken", Türk Sözü, 28 Eylül 1934 arşivinden alınmıştır.
- 41-"Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde" ,Tan Matbaası,1938 alınmıştır.
- 42-Kasım Ener, "Adana Çiftçiliğinin 80 Yıllık Yakın Tarihi"
- 43-Süleyman Sergici, Adana Ticaret Borsasının 50. Yıl Kitabı
- 44-M.B.Varlık-K.Emiroğlu,Ö.Türkoğlu,"Adana Sanayi Tarihi"
- 45-Cezmi Yurtsever-Ahmet Karataş,"Adana'nın Yüzü 100 Tarihi Adana Fotoğrafı", Adana
- 46-Turhan Baytop, "Eczane'den Eczane'ye Türkiye'de Eczaneler ve Eczacılar (1820-1923)", İstanbul 2006
- 47-Yay. Haz. Candan Yaygın, v.d., "Geçmişten Günümüze Adana Belediyesi ve Başkanları", Adana, Ulusoy Ofset, 2009

T.C. SEYHAN KAYMAKAMLIĞI

 seyhankaymakamligi

 TC_Seyhan

 seyhan_kaymakamligi

Seyhan Kaymakamlığı

Türkocağı Mah. Debboy Cad. Eski Vilayet Binası

Seyhan / ADANA

0 322 359 16 83

www.seyhan.gov.tr

